

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

[8.] Ars Panegyricorum, Nuptialium, & Natalitiarum orationum: Ex Dionysio
Halicarnassensi de Panegyri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

tatio ad sanctiora argumenta traduci poterit.

Secundò, De vrbis laudibus in istis veterum panegyricis tractabatur. Quomodo autem vrbis laudanda sit, hoc inferius doceo plenius.

Tertiò, De certamine, & ludis dicebatur, cuius laudationis capita sunt. Ortus, comparatio cum alijs certaminibus, tempus certaminis, seu anni tempestas, qua celebratur. Variæ eius species, Coronæ victoribus tributæ, vt quercus, oliua, laurus, pinus.

Quintò, Laudantur principes, & panegyris auctores.

Sextò, Elocutio panegyricorum non debet esse *μονοτ ὁπας*, sed *επιλη. & περιγενη.*, & valde figurata, in qua sint *διερμεινα* distributiones, ac *παραβολαι & συγκρισεις.*

De Panegyrici Antimachus.

Ex versione Antimachi emendata.

Panegyris, solennis scilicet quinquennialium ludorum celebritas, siue conuentus, est inuentum, & donum Deorum, ad requiem maiorum rerum, quæ ad vitam attinent, tradita (sicuti quodam in loco, inquit Plato) cum *Dij* humanum genus ad laborem natum miserati essent. Coacti autem fuerunt à sapientissimis hominibus conuentus, & à ciuitatibus publicè communi decreto, ad reficiendos, recreandosque animos, ac ad oblectationem, atque solatium spectantium constituti. Tributus verò ad hos mutuo celebrandos est à diuitibus suppeditandarum quidem pecuniarum sumptus, à principibus circa hoc ornatus ad magnificentiam apparatus, rerumque ad id commodarum opulentia. Panegyrim athleta corporum robore ornant plurimum: & musarum, ac Apollinis affectatores musica, qua sunt ex culti. At virum, qui in literarum, & eloquentiæ studijs versatus fuerit, ac vniuersum vitæ tempus in eis consumpserit, atque contruxerit, in ornanda panegyri ita sese gerere oportet, ac tanto inniti artificio, vti eius oratio à vulgari dicendi ratione abhorreat.

Age igitur, ô Echecrates, ad hoc tanquam duces vitæ nequaquam tritæ, nec à multis tentatæ facti, explicemus tibi ea, quæ olim à nostris sapientiæ Parentibus nobis tradita accepimus: illi verò, & illorum etiam superiores, à Mercurio, & à Musis habuisse dixerunt:

non secus ac Aleræus pastor ab eisdem in Panegyris Helicone poësim est consecutus. Age itaque cum huiusmodi arte orationes sequeere. Deus etenim vniuersæ, quæcunque sit, panegyris aliquo modo præses, & eiusmodi est nominis: vt, Olympiorum, Olympius Iupiter eius autem quod in Pythijs sit certaminis, Apollo. Principium igitur huiusmodi orationis, quæcumque fuerit, laus Dei nobis sit, tanquam vultus, seu persona quædam splendida in sermonis initio posita, atque constituta. Laudandi autem exordium, ab ijs, quæ Deo insunt, ei que attribuuntur, prout res copiam suppeditant, sumes. Siquidem Iupiter fuerit, adducendum erit, deorum Regem, rerumque omnium opificem esse: Si verò Apollo, multes inuentorem extitisse, & eundem esse cum Sole: Solem autem omnium omnibus bonorum auctorem. Præterea si Hercules erit, Iouis esse filium: & ea quæ mortalium vitæ præbuit, connumerabis. Et locus sermè complebitur ex ijs, quæ qui bet aut inuenerit, aut hominibus tradiderit. Vtum hæc breuibus narrabis: ne præcedens oratio sequenti maior euadere videatur.

Deinceps vrbis laudes, in qua publicus conuentus celebratur, vel à situ, vel ab ipsius ortu, recensere oportebit, in quo sane, qui Deus, aut heros eius conditor extiterit, aut si aliquid habebis, quod deo in medium possis afferre: si quid videlicet ab eo, vrbis præclarum, vel bello, vel pace gestum fuerit, commemorabis. Congruet etiam de magnitudine, si ampla, vel parua sit, aliquid dicere: quòd pulchritudine excellit, quod licet parua, potentia tamen cum amplissimis est adæquata. Deinde quæcunque ad templorum, aut in his additamentorum, seu donatorum, publicarum, privatorumque ædificiorum ornamentum attinent, non erunt silentio prætereunda: quemadmodum Herodotus quodam in loco, quinque, & sex tabulaturum ædificia Babylonis esse dicit. Si fluuius sit magnus, si purus, & nitidus, vel regionem incolentibus utilis. Si itidem aliqua fuerit fabula, quæ de ciuitate prædicetur. Hoc pacto multum suauitatis, plurimum leporis, atque dulcedinis habebit oratio. Ad hæc de ipso certamine dicendum erit, quodnam habuerit initium, quæ ipsius fuerit constitutio, vel quam ob causam positum, dedicatumque sit. Si aliqua sit fabula, vel aliquid aliud præscum, horum nihil erit omittendum. Ad id verò cum

veneris, non erit locus simpliciter transeundi: sed cum alijs certaminibus oportebit hoc comparare. Nam id tibi suppeditabit dicendi copiam. Et hoc modo augebis orationem, vt ab anni partibus comparans. Si quidem veris tempore agatur, explicandum erit agi in maxima temperie caloris, & frigoris: si in hieme, in validissimo, atque acerrimo (vt quispiam dixerit) tempore celebrari: si in æstate, ad exercitationem, contemplationemq; spectatorum constitutum esse, & voluntatis indicium, atque probationem existere, & deficientibus athletis spectatores decettare debere. Poteris etiam autumnum à fructuum collectione, seu conseruatione, non parum laudare: & ab eo quod iam homines à laboribus cessent, atque quiescant. Deinde considerandum erit, quomodo sint disposita certamina. Etenim si musicum, & gymnicum sit, planè perfectum esse, in eoq; nihil deesse, & sine aliquo defectu, corporum robore, vocum concetu, ac reliquis musicæ partibus temperatum, existere. Si autem gymnicum sit, musicam tãquam animum mollientem, atque effeminantem abdicasse, corporum verò robur sampsisse, atque retinuisse: & sollicitudinis, & angoris modum ad fortitudinem, qua in bellis opus est, comparandam conferre plurimum.

Quercus
lauri sacra.

Coronam præterea, quæcunque sit, ne silentio negligenter prætereas. Non enim cum in hac re peragenda versaberis, tibi laudes decurrunt. Nam si quercum laudare contigerit, eam Ioui sacram dices, & primum, atque antiquissimum fuisse hominibus cibum, & nequaquam mutam, aut elinguem: quippe qua in Dodona si aliquando locuta. Si autem oliua fuerit celebrando, Palladi dicatam, laborum medelam, ex hac planta antiquos crexisse, de dicasseque trophaea; hanc arborem esse signum, & notam victoriæ; Pallademq; cum superasset Neptunum, hac prima coronatam fuisse differes: & tandem certantibus esse familiarissimam: athletarum enim certamina per oleum conficiuntur: nec non orationi sociam existere, eiq; multum suffragari, qua pubertati conuentus exornantur. Laurum quoque pari ratione laudibus efferes, dum Apollini sacram, plantamque vatibus dedicatam dices: in qua planè laudanda, si Daphnes fabulam attingere volueris, non vti que alienum, nec absurdum videbitur. Similiter etiam, si quid aliud affuerit, vt Cereris fructus: vel pius, circa vnumquodque istorum te poteris

diffundere. Nec illud erit extra magnificentiam, & gloriam, si certaminis coronam cum reliquorum certaminum coronis comparandam duxeris.

Regis verò laus, à te veluti totius orationis fastigium, inducatur, apponaturque; & quod verè omnium certaminum præles, qui pacem tuetur, propter quam certamina perfici queunt. Nonnulli etiam illos, qui ludos disponunt, laudibus prosequuti sunt: si quidem hi gloria insignes sint, quod alijs antè in rebus vtilis fuerint, at in his splendidissimi, atq; ornatissimi reperti sint. Si verò nulla habeas antiquorum, quæ in medium polsis afferre, explicandum erit principium gloriæ, quæ ad patriam pertineat, esse maximum, & Græcorum generi maximè innatum. Reliqua elocutio sit, vt vniuscuiusque natura, & voluntas postulat.

Regis laus
panegyris
fastigium.

Verum si in dicendo præstare oportet, atque antecellere, (vt quod sentio dicam ingenue) nunquam auctor fuerim, vti eiusmodi elocutio sit vnius tantummodi, sed varia simul, & mista: & alia sint simplicitate excurrentia, alia oppositis, & Isocolis Isocratis respondentia, alia autem distributionibus expressa.

Scio enim nostratis chori ducem, & præfultorem hanc viam, vel in pluribus (vt ita dicam) sectatum fuisse: nisi quidpiam in aliquo præcipuo genere scribere proposuisset. Cuiusque autem formæ dicendi, materia videtur facultatem præbere. Verum ijs, quæ excogitaueris, oportet etiam consequentem, & congruam elocutionem inducere: quemadmodum narrationes, & aliquid fabulæ habentia, simplici, & non fucata oratione opus est explicare. Quæcunque autem de Regibus, vel de Dijs optimis maximis litterarum monumentis mandare volueris, ac cum venustate, sententiarum gravitate, & maiestate verborum dicenda erunt.

Quæ verò ad collationes, siue similitudines, nec non ad comparationes pertinent, vrbano sermone complecteris: nisi quispiam ad hoc, dignum aliquod orationis genus in omnibus præbuerit.

Illud tamen, quod prædictum est, habet plus ostentationis, & maiorem affert delectationem, atque voluptatem.

N. N.

Antimachus

000

763

vel si fide non careat, Est in Graeco οἱοῦσι νάρκοι δὲ μηδ' αὐκοὶ ἢ πίστεως.

Deinde ἐπορησεις δέ που ἢ περὶ τούτων ἰνάσου, ex quo apparet ἰσπορησι non refetri ad πίστεως, puto legendum cum Sylburgio πίτων, nam pinus, vt testatur Archias, præmii quoque fuit eorum certaminum.

Præcepta de oratione Nuptiali.

Ex Dionysio Halicarnassensi.

Similia sermè habet Menander Rhetor

Περὶ ἐπιθ. α. μίση.

Oeconomia.

CAPVT IX.

Exordium officiosum ad amicum, in quo ad significandam gratulationem suam vsus est verbis, συγχαίρουμι, ἢ ἀναεακχεύουμι Bacchari dicuntur οἱ πικητῆς, ἢ ῥητόρων ἐπιστολῶντες. Staius in epith. stellæ,

Multumque pares bacchamur ad aras.

Primum argumentum, à Dijs (inquit) inuētoribus ducetur. Christiani tanto vberius habent hoc argumentum, quanto Dei nuptiarū auctoris maiestas, laruas omnes falsorum numinum obfcurat.

Secundum argumentū, à natura, ipsiusq; vi, & in rebus omnibus progenerandis fecunditate, qui locus à Statio per textus est in epith. Stellæ, versu 182. Ἄλλ' ἢ κούσιν τὸ χάρις ἐπὶ τὸ ῥητῶν εὐφρασίας ἐπιμετρήθη γάμοι. Menander Rhet.

Tertium argumentum, honestas nuptiarum.

Quartum, effectus, quadam species immortalitatis. τὸ ἀνιροπειν ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν γάμοι γέγονεν ἀθάνατοι.

Quintum argum. varia adiuncta, & utilitates, quæ ex castis nuptijs proueniunt. Temperantia ex vagis thoris coercitis. Affectus prolixior erga patriam, ob maius vinculum necessitudinis. Miseria humanæ tolerabiliores ex societate. Voluptates ex eodem contubernio iucundiores. Propagatio familiarum, pagorum, urbium, affinitates, & amicitia, vbi exempla felicitum connubiorum afferenda.

Epistolam
de Nuptia-
li oratione
et versu

Nuptiarum
fructus,
scem
Matrimo-
nium

Sexta pars, votum pro felicitate nuptiarum, & coniugum concordia. Omen, & prælagiū de liberis futuris, ac eorum honesta educatione. Filij patrum ἰουδῆς ἢ μηδ' ἔχει. Exempla de claritate filiorum, & eorum gloria in parentes redundante erunt proferenda.

Septima pars, laus coniugum, quæ præcipua est totius operis, & in nobilium panegyricis cæteris præponenda. Afferuntur laudationis istius capita, de quibus supra dictum est liquidius.

Octauum, Vaticinium de excellentia filiorum. Character autem huius orationis debet esse simplici cura limatus ἀφελῆς & Xenophonæus.

Sic igitur ille.

Mihi profectò iucundum admodum fuisset, tuis non solum adesse, sed interesse nuptijs, ò carissimum caput: quo tecum simul chorum ducerem, tecum baccharer, & paulò post conficiendum matrimonium iterum, atque iterum laudibus extollerem, Hymenæique (quem in nuptijs dici par est) canerem. Verum cum vinculum hoc, quod ad litterarum studia, ad presentemque eruditionem atinet, nos inuicem separet, absit enim vt mente, affectu, & cogitationibus, quæ ad animorum coniunctionem spectant, vnquam seuigamur sic circò habeas hoc à me tāquam aliquod munus, ad vsum, atque ornamentum nuptiarum, vt nec expers, nec ignarus sis eorum, quæ de his dici consueverunt: seu tu id apud te ipsum seruare, siue alicui tanquam symbolum ad promerendam gratiam conferre volueris, forte igitur & tu iam à iuuentutis initio huiusmodi orationem prolustasti, dum primam apud me Rhetoricorum viam ingressus, tum cæteris conscribendis, componendisque rhetoricis exercitationibus operam nauares, tum etiam ea quæ quaestiones vocantur, & ex his ea, quæ ad orationem de nuptijs pertinent, & cohortationem ad eiusmodi res studiosè admodum persequeris. In illis enim, quæ præcipua sunt, hanc etiam imprimis materiam iuuenes ad scribendum desigunt, an sit vxor ducenda. Oratio autem, quam nunc in manibus habemus, in eiusmodi locutionum genere versatur: nec ab ijs, quibus in quaestionibus Deorum vti consueuimus, distendere videtur: quod hi scilicet inuenere, ostendereque hominibus nuptias. Iupiter enim, & Iuno, primi coniungentes, & copulan-